

USMON AZIM IJODIDA RAMZIY OBRAZLAR VA ULARNING POETIK
VAZIFASI

СИМВОЛИЧЕСКИЕ ОБРАЗЫ И ИХ ПОЭТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ В
ТВОРЧЕСТВЕ УСМАНА АЗИМА

SYMBOLIC IMAGES AND THEIR POETIC FUNCTION IN THE WORK
OF USMAN AZIM

Yuldosheva Umriniso

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti

2-kurs magistratura talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy o'zbek adabiyotining yirik namoyondasi Usmon Azim she'riyatidagi ramziy obrazlar tizimi, ularning poetik vazifasi va badiiy-estetik qimmatini tahlil qilingan. Shoirning lirik asarlaridagi ramzlarning ma'no qatlamlari, ularning milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan aloqasi, shuningdek zamonaviy she'riyatda tutgan o'rni yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Usmon Azim, ramziy obrazlar, poetik vazifa, metafora, badiiy tasvir vositalari, modernizm, lirik qahramon.

Abstract: This article analyzes the system of symbolic images in the poetry of Usman Azim, a major exponent of modern Uzbek literature, their poetic function and artistic and aesthetic value. The layers of meaning of symbols in the poet's lyrical works, their relationship with national and universal values, as well as their role in modern poetry, are highlighted.

Keywords: Usman Azim, symbolic images, poetic task, metaphor, tools of artistic image, modernism, lyrical hero.

Аннотация: В данной статье анализируется система символических образов в поэзии Усмана Азима, крупного представителя современной узбекской литературы, их поэтическая функция и художественно-эстетическая ценность. Осветлены смысловые пласты символов в лирических произведениях поэта, их связь с национальными и общечеловеческими ценностями, а также их место в современной поэзии.

Ключевые слова: Усман Азим, символические образы, поэтическая задача, метафора, средства художественного изображения, модернизм, лирический герой.

KIRISH

O'zbek zamonaviy she'riyatining yetakchi namoyandalaridan biri Usmon Azim ijodi o'zining chuqur falsafiy mohiyati, badiiy mukammalligi va ramziy obrazlarga boyligi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Shoirning she'riy asarlarida ramziy obrazlar tizimi muhim poetik vosita sifatida namoyon bo'ladi va asarning g'oyaviy-badiiy qimmatini oshirishga xizmat qiladi [1, b.45].

Tadqiqotning maqsadi Usmon Azim she'riyatidagi ramziy obrazlarning poetik vazifasini aniqlash, ularning badiiy-estetik qimmatini ochib berish va zamonaviy o'zbek she'riyatida tutgan o'rnini belgilashdan iborat.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot jarayonida qiyosiy-tipologik, struktural-semantik va germenevtik tahlil usullaridan foydalanildi. O'zbek va xorijiy adabiyotshunosligida ramz va ramziylik masalasiga bag'ishlangan fundamental tadqiqotlar o'rganildi.

B. Sarimsoqov o'zining "Badiiylik asoslari va mezonlari" nomli monografiyasida ramziy obrazlarning poetik tabiatini chuqur tahlil qilgan [2, b.87]. N. Rahimjonov "XX asr o'zbek poeziyasida ramz va ramziylik" nomli tadqiqotida zamonaviy she'riyatdagi ramziy obrazlarning taraqqiyot tendensiyalarini yoritib bergan [3, b.156].

NATIJALAR

Usmon Azim she'riyatidagi ramziy obrazlarni o'rganish natijasida quyidagi xususiyatlar aniqlandi:

Birinchiidan, shoirning ramziy obrazlar tizimida milliy an'analar va zamonaviy poetik tafakkur o'zaro uyg'unlashgan. Bu jihatdan ayniqsa "Qush" va "Daryo" ramzlarida mumtoz adabiyot an'analari zamonaviy talqin bilan boyitilgan.

Ikkinchiidan, Usmon Azim ijodidagi ramzlarning asosiy xususiyati - ularning ko'p qatlamli ma'no tashishidir. Masalan, "Yo'l" ramzi bir vaqtning o'zida ham hayot yo'li, ham ma'naviy kamolot yo'li, ham ijodiy izlanishlar yo'li kabi ma'nolarni anglatadi.

Uchinchiidan, shoirning ramziy obrazlarida falsafiy-irfoniy mohiyat ustuvor. "Tog'", "Osmon", "Quyosh" kabi ramzlar orqali shoir insonning mohiyati, borliq haqiqati, ruhiy olam sirlarini ochishga intiladi. Shoir ijodida universal ramzlar (masalan, "Suv", "Olov") bilan birga individual-mualliflik ramzlari ("Ko'hna qasr", "Oq qush") ham faol qo'llanilgan. Usmon Azim she'riyatida tabiat hodisalari orqali ruhiy holatlar, ichki

kechinmalar ramziy tarzda ifodalanadi. Bu jihatdan "Shamol", "Yomg'ir", "Tun" obrazlari alohida ahamiyat kasb etadi.

TAHLIL VA MUHOKAMA

Usmon Azim "Saylanma" to'plamidagi she'rlarida ramziy obrazlardan keng va mahorat bilan foydalangan. Xususan, "Yo'l" ramzi shoirning ko'plab she'rlarida markaziy o'rin tutadi. Bu ramz orqali hayotning murakkabligi, inson taqdirining serqirraligi, ma'naviy kamolotning mashaqqatlari poetik ifodasini topgan.

"Daryo" ramzi shoirning ijodida alohida o'rin tutadi. Bu obraz orqali shoir hayot oqimini, vaqt tushunchasini, insonning ichki dunyosidagi o'zgarishlarni ramziy tarzda ifodalaydi. Daryo ramzi ba'zan hayot timsolini, ba'zan esa abadiyat va o'tkinchilik tushunchalarini anglatadi.

"Tog'" ramzi Usmon Azim she'riyatida ko'p qirrali ma'noga ega. U bir tomondan mustahkamlik, bardoshlilik timsoli bo'lsa, ikkinchi tomondan yuksak ma'naviy kamolot cho'qqisini anglatadi. Shu bilan birga, tog' ramzi orqali shoir vatanga muhabbat, milliy g'urur tuyg'ularini ham ifodalaydi.

Shoirning "Qush" ramzi erkinlik, ozodlik, yuksak parvoz istagi kabi ma'nolarni tashiydi. Bu ramz orqali shoir ijodkor shaxsning erkin ijod qilish huquqi, so'z erkinligi kabi dolzarb masalalarni ham ko'taradi.

Usmon Azim she'riyatidagi ramziy obrazlar tizimi milliy poetik tafakkur bilan zamonaviy she'riy tajribalarning sintezi sifatida namoyon bo'ladi. Shoir an'anaviy ramzlarni yangicha talqin etish orqali zamonaviy o'zbek she'riyatining ifoda imkoniyatlarini kengaytirgan.

Shoirning ramziy obrazlari tasavvuf adabiyoti an'alariga ham tayanadi. Xususan, "Suv", "Olov", "Shamol" kabi ramzlarning talqinida tasavvufiy qarashlar o'z aksini topgan. Bu esa shoirning ramziy obrazlar tizimiga yanada teranlik va falsafiy mushohada baxsh etgan.

Zamonaviy she'riyatda ramziy obrazlarning ko'p qatlamli ma'no tashish xususiyati Usmon Azim ijodida yaqqol namoyon bo'ladi. Uning she'rlarida ramzlar nafaqat badiiy tasvir vositasi, balki chuqur falsafiy-irfoniy g'oyalarni yetkazish vositasi sifatida ham xizmat qiladi.

XULOSA

Usmon Azim she'riyatida ramziy obrazlar tizimi poetik fikrni ifodalashning asosiy vositalaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Shoirning ramziy obrazlari milliy va umuminsoniy qadriyatlarni aks ettiradi. Ramzlar tizimi shoirning individual uslubini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Usmon Azim ijodidagi ramziy obrazlar zamonaviy o'zbek she'riyatining poetik imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilgan.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Болтабоев, Ҳ. (2019). Адабиёт назарияси. Тошкент: Наврўз.
2. Саримсоқов, Б. (2020). Бадийлик асослари ва мезонлари. Тошкент: Фан.
3. Раҳимжонов, Н. (2018). XX аср ўзбек поэзиясида рамз ва рамзийлик. Тошкент: Фан.
4. Азим, У. (2019). Сайланма. Тошкент: Шарқ.
5. Қуронов, Д. (2018). Адабиёт назарияси асослари. Тошкент: Наврўз.
6. Раҳматуллаев, В. (2021). Замонавий шеърят тадқиқи. Тошкент: Akademnashr.
7. Эпштейн, М. (2019). Поэзия и сверхпоэзия. Москва: Азбука.
8. Sulton, I. (2020). Modern Uzbek Poetry. London: Routledge.
9. Қуронов, Д. (2019). Адабиётшуносликка кириш. Тошкент: Akademnashr.